

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИСТЕЦТВО
5–9 класи

Навчальна програма
для загальноосвітніх навчальних закладів¹

Укладачі програми (2012 рік):

Людмила Масол, провідний науковий співробітник лабораторії естетичного виховання

Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук (керівник)

Оксана Коваленко, головний спеціаліст департаменту загальної середньої та дошкільної освіти
науки України;

Галина Сотська, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогіки
дорослих Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук

Галина Кузьменко, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну
університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук;

Жанна Марчук, учитель образотворчого мистецтва гімназії № 290 м. Києва, заслужена
методист;

Олена Константинова, учитель образотворчого мистецтва спеціалізованої школи з
англійської мови № 16 м. Києва, вчитель-методист;

Людмила Паньків, доцент кафедри фортепіанного виконавства і художньої освіти
Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук;

Ірина Гринчук, доцент кафедри інструментального виконавства Тернопільського національного
Володимира Гнатюка, кандидат педагогічних наук;

Надія Новикова, вчитель музичного мистецтва та художньої культури ЗОШ І– III ступенів
заслужений учитель України, кандидат педагогічних наук;

Наталія Овіннікова, вчитель музичного мистецтва та художньої культури ЗОШ І– III ступенів
методист.

ради, Донецька обл., учитель-методист;

Оксана Гусєва, викладач образотворчого мистецтва Педагогічного коледжу ім. А. Волинського, Волинська обл.;

Олена Коваль, учитель образотворчого мистецтва комунального закладу «Загальноосвітня школа І ступеня – гімназія № 39» Кам'янської міської ради, Дніпропетровська обл., учитель-методист;

Микола Скиба, експерт з питань освіти Українського інститут майбутнього, м. Київ;

Тетяна Шлєнкова, учитель образотворчого мистецтва комунального закладу «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 24 – центр дитячої та юнацької творчості ради Кіровоградської області», Кіровоградська обл., заслужений учитель України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мистецтво — особлива форма відображення дійсності, естетичний художній навколишнього та внутрішнього світу людини через осмислення фундаментальних «ритм», «пропорційність», «довершеність» та ін. Особливості опанування мистецтва багатограним впливом на свідомість і підсвідомість людини, її емоційно-чуттєву сферу. Мистецтво сприяє художньо-естетичному розвитку людини та стимулює готовність до творчості у формах культурного життя суспільства. Таким чином, здійснюється виховання в учнів у сфері мистецтва, розвиток комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей, художніх цінностей і способів художньої діяльності, формування потреби у творчому самовдосконаленні.

Навчання в основній школі спрямовується на досягнення *мети базової загальної середньої освіти* розвитку та соціалізації особистості учнів, формуванні їхньої національної самості, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, життєвих навичок життєзабезпечення, здатності до саморозвитку та самонавчання в умовах глобалізації.

Випускник основної школи є патріотом України, поважає її історію, культуру, володіє державною (і рідною, у разі відмінності) мовою, спілкується щонайменше двома мовами, має бажання і здатність до самоосвіти, активний і відповідальний у громадському й особистому житті, ініціативний, має уявлення про світобудову, береже природу, безпечно використовує інформаційні технології, дотримується здорового способу життя.

Мета базової загальної середньої освіти досягається шляхом реалізації таких **освіти:**

- формування потреби в естетизації середовища та готовності до участі в соціальному житті.

Загальна мистецька освіта ґрунтується на **принципах**:

- наступності між початковою, основною і старшою школою;
- поєднання загальнолюдського, національного та етнокраєзнавчого аспектів;
- інтегративності, спрямованості на поліхудожнє виховання учнів;
- креативності (пріоритет творчої самореалізації);
- варіативності змісту, методів, технологій;
- діалогічності, полікультурності.

Опанування учнями мистецтва в основній школі ґрунтується на засадах зорієнтованого, діяльнісного та інтегративного підходів. *Компетентнісний підхід* передбачає формування міжпредметних і ключових компетентностей. *Особистісно зорієнтований підхід* передбачає розкриття індивідуальних художніх здібностей (музичних, образотворчих та ін.), творчого потенціалу учнів, спрямований на розвиток художніх умінь і здатності застосовувати їх у навчальній діяльності. *Інтегративний підхід* виражається в акцентуванні взаємодії різних видів мистецтва в межах предметних зв'язків міжпредметних зв'язків із предметами інших освітніх галузей, інтеграції шкільного мистецтва з соціокультурним середовищем.

Предметна мистецька компетентність (музична, образотворча, хореографічна) – це здатність до пізнавальної і практичної діяльності у певному виді мистецтва. Вона формується у учнями системи знань та уявлень у сфері певного виду мистецтва (знаннєвий компонент), творчого досвіду з мистецтва (діяльнісний компонент), виховання ціннісних орієнтацій (ціннісний компонент).

пізнавальної й творчої діяльності, сприймання, аналізу, інтерпретації творів мистецтва; у висловлюваннях, судженнях щодо ціннісного ставлення та щодо усвідомлення особистісного значення мистецтва; у критичній оцінці на основі естетичних засад та творів мистецтва, докільця, медіа й інтернет-ресурсів; у продукуванні креативних ідей та їхній реалізації; в умінні трансформувати мистецькі знання у досвід діяльності виконання естетизації середовища та корекції власного емоційного стану, задоволення власних творчих потреб.

Мистецтво відіграє важливу роль у формуванні ключових компетентностей, зокрема:

Ключова компетентність	Компоненти
1. Спілкування державною (і рідною, у разі відмінності) мовою	Уміння: висловлювати свої почуття та переживання відносно мистецтва; брати участь у дискусіях, обговореннях на теми мистецтва; ділитися своїми думками щодо мистецтва й мистецьких явищ; коментувати й оцінювати власну художньо-творчу діяльність. Ставлення: усвідомлення загальнолюдських цінностей, поваги до мистецтва, готовність до їхнього поширення
2. Спілкування іноземними мовами	Уміння: сприймати твори мистецтва різних країн, народів. Ставлення: пошанування культурного розмаїття, усвідомлення значення творчій діяльності зі знанням іноземних мов
3. Математична компетентність	Уміння: аналізувати твори мистецтва, розуміти логіку творчості; виконувати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення композиційних елементів

	<p>Ставлення: розуміння гармонійної взаємодії людини і пр об'єкта для художньо-образної інтерпретації</p>
<p>5. Інформаційно-цифрова компетентність</p>	<p>Уміння: застосовувати сучасні цифрові технології д популяризації художніх образів; добирати й опраць (зображення, текст, аудіо, відео) для пізнання, творення м і соціокультурній діяльності</p> <p>Ставлення: усвідомлення можливостей використання суч художньо-творчого самовираження та віртуальних мистец</p>
<p>6. Уміння вчитися впродовж життя</p>	<p>Уміння: визначати власні художні інтереси та потреби; п час для пізнання, сприймання, творення мистецтва чи са раціонально використовувати час для задоволення к опрацьовувати мистецьку інформацію</p> <p>Ставлення: усвідомлення власного рівня опанув самооцінювання досягнень і помилок, готовність до пошу творчого розвитку</p>
<p>7. Ініціативність і підприємливість</p>	<p>Уміння: критично оцінювати й інтерпретувати явища к розуміючи роль традицій та інновацій; працювати в к художньо-творчих завдань; презентувати власні твор розв'язання творчих завдань, оцінювати і визначати</p> <p>Ставлення: ініціативність щодо участі в мистецьких самореалізації (відчуття потреби бути учасником м</p>

	власної культури і надбань інших культур; розуміння суспільного розвитку; гордість за здобутки українців у мистецтві
9. Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: розвивати власну емоційно-почуттєву сферу на основі художньо-творчої діяльності; аналізувати, інтерпретувати твори різних видів мистецтва та довілля; створювати твори різних видів мистецтва</p> <p>Ставлення: пошана до національної культури; повага до культурного розмаїття світу; усвідомлення потреби збереження людства</p>
10. Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: використовувати мистецтво для вираження переживань та впливу на власний емоційний стан</p> <p>Ставлення: розуміння гармонійної взаємодії людини і природи; об'єкта для художньо-образної інтерпретації</p>

З метою інтеграції навчальних предметів і предметних циклів, формування компетентностей у зміст навчання введено *наскрізні змістові лінії* — соціально-культурні лінії, які сприяють формуванню в учнів уявлення про суспільство в цілому, розвивають здатність до самостійної діяльності у різних ситуаціях. Зміст наскрізних змістових ліній є складовою основного змісту предметів та відповідні трактування, приклади і методи навчання, створення надпредметних творчих проектів (зокрема, через творчу роботу, яка виходить з наскрізних тем або інтегрує навчальні предмети).

Наскрізними змістовими лініями в основній школі визначено такі: «*Екологічна*

взаємопов'язане; розуміння єдності національно-регіональних цінностей і глобальних

Наскрізна змістова лінія **«Громадянська відповідальність»** спрямована громадянина своєї держави. Вагомою її складовою є формування в учнів культури розуміти роль культури у становленні способу мислення і поведінки людей, шанобливого ставлення до культурних надбань свого народу, країни, світу; усвідомлення власної значущості і відповідальності перед своїм народом. Це здійснюється під час опанування учнями досягнень української та світової мистецької спадщини.

Наскрізна змістова лінія **«Здоров'я і безпека»** націлена на формування духовно-морального повноцінного члена суспільства, який здатний дотримуватися здорового способу життя у своєму середовищі. Її реалізація засобами мистецтва сприятиме гармонізації інтелектуальної діяльності, відбувається у процесі усвідомлення учнями впливу мистецтва на емоційну сферу людини, образне пізнання навколишнього світу на основі синтезу різних видів мистецтва, арттерапії, які сприятимуть збагаченню емоційно-почуттєвої сфери школярів, зниженню поведінкових ризиків.

Наскрізна змістова лінія **«Підприємливість і фінансова грамотність»** націлена на формування особистості, яка вміє планувати й досягати поставлених цілей, розвиває свої лідерські якості. У процесі формування в учнів умінь реально визначати свої сильні й слабкі сторони, підтримки творчих ініціатив та сприяння їхній реалізації, зокрема через втілення їх у практичній діяльності (індивідуальній і колективній).

Характеристика структури програми й особливості організації навчання

Структура програми «Мистецтво» зумовлена логікою побудови всього курсу, мистецької освіти в основній школі. Логічна послідовність тем за роками навчання (викладання музичного та образотворчого мистецтва, і для інтегрованого курсу) категорії, як *види, жанри, стилі* мистецтва. Спільна тематика кожного року розподілена на окремі теми, а саме змістове наповнення конкретизується відповідно до специфіки кожного з блоків «Мистецтво» і «Образотворче мистецтво» чи інтегрованого курсу «Мистецтво».

Основні види діяльності учнів на уроках охоплюють художньо-творче самовираження та оцінювання художніх творів; пізнання явищ мистецтва й засвоєння відповідної мистецької діяльності.

У 5–7 класах пріоритетними є різноманітні форми практичної діяльності учнів: самовираження у співі, інструментальному музикуванні, малюванні, ліпленні, конструюванні. У 5 класі засвоюють особливості мови різних видів мистецтва (5 клас), палітру жанрів музичного мистецтва (6 клас), новітні явища в мистецтві в єдності традицій і новаторства (7 клас). У 8–9 класах акцентується увага на класичні напрями мистецтва, які історично склалися впродовж епох, тому пріоритетними є інтерпретація художніх творів у культурологічному контексті, виконання індивідуальних творів. Водночас поглиблюються знання термінології (мистецтвознавча й культурологічна пр

Окрім внутрішньої галузевої інтеграції, доцільно використовувати міжпредметні зв'язки з іншими галузями: «Мови і літератури», «Суспільствознавство», «Технології», «Здоров'я і фізична культура».

Програма передбачає творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання, а також до навчального художнього матеріалу. **Учитель самостійно** визначає обсяг годин на вивчення теми програми, за необхідності **має право** змінювати порядок вивчення тем у межах навчального матеріалу.

вчителя — створити захопливу й емоційно піднесену атмосферу, щоб кожний урок став надихав учнів на творчість — в особистісній і соціокультурній діяльності.

Години резервного часу використовуються на розсуд учителя — на відвідування

Загальна тематична структура програми

Клас	Тема	Кількість годин	
		Інтегрований курс	
		Музичне мистецтво	С
5	Види мистецтва	1	
6	Жанри мистецтва	1	
7	Мистецтво: діалог традицій і новаторства	1	
		Інтегрований курс	
8	Мистецтво в культурі минулого		1
9	Мистецтво в культурі сучасності		1

Особливості оцінювання результатів навчання

- ключові.

Система оцінювання результатів навчання в освітній галузі «Мистецтво» ґрунтується на оцінюванні кожного учня; оцінюється не рівень його недоліків і прорахунків, а рівень особистісної участі та роль у мистецькій сфері відіграють спеціальні художні здібності (музичний слух, кольору, пропорцій, симультанне образне сприймання тощо), які впливають на навчання. Індивідуальний і диференційований підходи до оцінювання мають надзвичайно важливу роль. Перевірка та оцінка, яка інтегрує результати різних видів діяльності учнів — інформативна та творчої, — дають змогу вчителю об'єктивно, але водночас і гуманно (не пригнічуючи) оцінювати досягнення та має яскраво виражених художніх здібностей, проте характеризується сумлінним ставленням до справи та ініціативністю.

До основних видів оцінювання належать: *поточне* (виконує діагностичну, стимулюючу та контрольну функції), *тематичне* і *підсумкове* (семестрове і річне). Додатковими засобами стимулювання навчання є самооцінка й взаємне оцінювання.

Тематична структура програми «Музичне мистецтво»
35 годин на рік (1 година на тиждень), з них 4 години — резерв

Клас	Тема року	Теми
5	Види музичного мистецтва	Музика як вид мистецтва
		Народна музика
		Професійна музика
		Взаємодія музики з іншими видами мистецтва (образотворче мистецтво, архітектура, література)
6	Жанри музичного мистецтва	Жанри камерно-вокальної музики
		Жанри хорової музики
		Жанри камерно-інструментальної музики
		Жанри симфонічної музики
7	Музика: діалог традицій і новаторства	Мистецтво в нашому житті
		Новітні музичні явища

5 клас. Види музичного мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* в основних засобах музичної виразності, їхньої ролі у створенні музичного образу;
- *називає* особливості народних пісень і танців, народних музичних інструментів;
- *наводить приклади* значення музики в житті, зокрема в побуті, медіапросторі

Діяльнісний компонент

- *дотримується* правил співу;
- *виразно виконує* народні пісні з елементами театралізації, зокрема обрядові, побутові, історичні та ін.;
- *створює* найпростіший ритмічний супровід до пісні;
- *розрізняє* тембри співацьких голосів, звучання українських народних інструментів;
- *застосовує* музичні знання та вміння у власному житті;
- *інтерпретує* зміст прослуханих музичних творів

Ціннісний компонент

- *висловлює* оцінні судження щодо образного змісту прослуханих музичних творів;
- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до творів музичного мистецтва;
- *усвідомлює* українську культурну ідентичність, виявляє шану до мистецького

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* у характерних ознаках програмної та непрограмної, вокальної та інструментальної, хорової та симфонічної музики;
- *орієнтується* в поняттях «вокальна», «інструментальна», «хорова», «симфонічна музика»;
- *розуміє* зв'язок народної і професійної музики;
- *наводить приклади* взаємодії музики та інших видів мистецтва (образотворче мистецтво, література, театр, цирк, кіно);
- *називає* різновиди ансамблів та оркестрів

Діяльнісний компонент

- *порівнює* твори вокальної та інструментальної музики;
- *передає* музичні образи в малюнках, пластичних імпровізаціях;
- *розрізняє* тембри інструментів симфонічного оркестру;
- *характеризує* засоби музичної виразності;
- *інтерпретує* зміст музичних творів і творів інших видів мистецтва;
- *застосовує* музичні знання та вміння, зокрема форми взаємодії музики з іншими видами мистецтва в процесі комунікації

Ціннісний компонент

- *висловлює* оцінні судження щодо образного змісту прослуханих музичних творів;
- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до творів музичного мистецтва;

- розуміти зв'язок музики з іншими видами мистецтва, застосовувати міжпредметні зв'язки в художньо-творчій діяльності;
- висловлювати власні судження про музику та інші види мистецтва, виявляти естетичні цінності;
- брати участь у міжособистісному спілкуванні з приводу музики, співпрацювати в музичній діяльності;
- проявляти допитливість у процесі пізнання музики, використовувати різні джерела інформації про музичне мистецтво в навчально-пізнавальній і соціокультурній діяльності

6 клас. Жанри музичного мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* у характерних ознаках жанрів камерно-вокальної та хорової музики (пісня, гімн, романс, кантата, ораторія, меса, літургія та ін.) відповідно до їх призначення;
- *наводить приклади* творів жанрів камерно-вокальної та хорової музики

Діяльнісний компонент

- *порівнює* камерно-вокальні та хорові жанри;
- *порівнює* власну думку щодо музики з думкам інших і толерантно ставиться до них, виявляє ініціативу та взаємодопомогу в груповій роботі;
- *виконує* пісні, які виражають різні естетичні почуття;
- *інтерпретує* образний зміст камерно-вокальних і хорових творів;

Ж
ка

Ж

мистецтва різних жанрів;

- *усвідомлює* необхідність збереження музичної культури людства

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *знає й розуміє* характерні ознаки музичних жанрів — камерно-інструментальних (прелюдія, скерцо, ноктюрн, етюд, варіації, рондо, соната, квартет та ін.) і симфонічних (увертюра, концерт, симфонія, симфонічна поема, сюїта та ін.);
- *наводить приклади* музичних циклів, поєднання жанрів

Діяльнісний компонент

- *виконує* пісні, зокрема двоголосні;
- *інтерпретує* інструментальні твори різних жанрів;
- *порівнює* жанри камерної та симфонічної музики;
- *застосовує* набуті знання про інструментальну музику в процесі міжособистісного спілкування

Ціннісний компонент

- *висловлює* оцінні судження щодо музики різних жанрів;
- *виявляє* естетичне ставлення до музичної діяльності;
- *усвідомлює* загальнолюдські, естетичні та художні цінності у творах музичного мистецтва різних жанрів;

Ж

му

Ж

- розуміти зв'язок музики з гуманітарними та природничими дисциплінами компетентності в різноманітній творчій діяльності;
- висловлювати оцінні судження щодо музики різних жанрів, виявляти естетичне смак, брати участь у дискусіях, порівнювати власну думку щодо музики з думкам інших, виявляти ініціативу та взаємодопомогу в груповій роботі;
- проявляти активність у процесі пізнання музичного мистецтва, використовувати (наприклад, тощо) у пошуковій діяльності

7 клас. Мистецтво: діалог традицій і новаторства

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* в особливостях музичної культури рідного краю;
- *називає* видатних митців (композиторів, виконавців, мистецькі колективи тощо) рідного краю;
- *знає* про аранжування в музичному мистецтві; наводить приклади аранжування в народній й академічній музиці;
- *наводить приклади* відображення етнічних мотивів у класичній і сучасній музиці

Діяльнісний компонент

- *виконує* пісні, створює вокальні та інструментальні імпровізації;
- *порівнює* оригінальні музичні твори та варіанти їх обробок, аранжувань;

М.
ЖИ

- *усвідомлює* необхідність збереження художнього надбання людства

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* в особливостях музичних явищ ХХ–ХХІ ст. (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня та ін.);
- *називає* виражальні засоби електронної музики

Діяльнісний компонент

- *порівнює* рок-оперу, мюзикл і класичні музично-театральні жанри;
- *розрізняє* й виконує вокальні твори сучасних напрямів (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня);
- *створює* елементарні музичні/ритмічні композиції, зокрема з використанням комп'ютерних технологій;
- *застосовує* знання про сучасні музичні напрями у власній творчій діяльності

Ціннісний компонент

- *висловлює* емоційно-ціннісне ставлення до творів сучасного музичного мистецтва;
- *аналізує*, інтерпретує, дає естетичну оцінку творам музичного мистецтва, (зокрема, естетично оцінює музичний супровід медіа та інтернет-простору з активною критичною позицією);
- *усвідомлює* загальнолюдські цінності, транслятором яких є твори музичного

діяльності;

- розуміти зв'язок музики з предметами інших освітніх галузей і застосовувати процесі самореалізації та в соціокультурній діяльності;
- висловлювати критичні судження щодо музичних явищ сучасності, виявляти аргументовано доводити власну позицію щодо музичних явищ сьогодення під час дискусій індивідуальної і колективної музичної діяльності;
- проявляти самостійність у процесі пізнання музичних явищ сучасності, прагнути використовувати ресурси, комп'ютерні програми з музичного мистецтва в пошуково-дослідній і соціокультурній діяльності;

Тематична структура програми «Образотворче мистецтво»

35 годин на рік (1 година на тиждень), з них 4 години — резерв

Клас	Тема року	Теми
5	Види мистецтв	Графіка
		Живопис
		Скульптура. Декоративно-прикладне мистецтво
		Взаємодія образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва (архітектурою, літературою, музикою, театром, цирком)
6	Жанри мистецтва	Анімалістичний жанр. Пейзаж
		Портретний жанр
		Побутовий жанр. Натюрморт
		Жанри: історичний, міфологічний, релігійний, багаторічний
7	Мистецтво: діалог традицій і новаторства	Мистецтво в нашому житті
		Дизайн

5 клас. Види образотворчого мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Зм

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *знає* види графіки, засоби художньої виразності графіки (лінія, штрих, крапка, пляма); основні закони композиції

Діяльнісний компонент

- *відтворює* об'єкти навколишнього світу засобами художньої виразності графіки;
- *передає* об'єм предметів засобами світлотіні;
- *дотримується* основних законів композиції;
- *застосовує* різні графічні техніки та матеріали

Ціннісний компонент

- *висловлює* власні судження про естетичну цінність графічних творів;
- *аналізує* власні графічні творчі роботи та роботи однолітків;
- *усвідомлює* значення графіки як основи інших видів образотворчого мистецтва

Графі

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *знає* види живопису; властивості кольору (насиченість, світлота, відтінок);

Живо

- *дотримується* основних законів композиції;
- *уміє* передавати плановість засобами живопису;
- *застосовує* різні живописні техніки та матеріали (акварель, гуаш)

Ціннісний компонент

- *аналізує* власні живописні творчі роботи й роботи своїх однолітків;
- *висловлює* судження, ціннісні ставлення до творів живопису, які є культурним надбанням людства в Україні й світі

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *знає* види скульптури й декоративно-прикладного мистецтва; матеріали скульптури; види орнаментів;
- *розуміє* засоби художньої виразності скульптури й декоративно-прикладного мистецтва;
- *називає* закономірності стилізації

Діяльнісний компонент

- *уміє* створювати художні образи людей, тварин, сюжетно-тематичні композиції з різних пластичних матеріалів (кругла скульптура, рельєф);
- *уміє* створювати орнаментальні композиції;
- *стилізує* природні форми (тварин, птахів, квітів) для створення декоративних композицій;

Скульпт
Декорат

скульптури у формуванні і збереженні культурної спадщини України й світу

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *розуміє* зв'язок образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтв (музикою, літературою, театром, цирком, кіно);
- *знає та розуміє* особливості засобів художньої виразності різних видів мистецтв

Діяльнісний компонент

- *застосовує* відповідні засоби художньої виразності, техніки та матеріали для створення композицій;
- *уміє* створювати образотворчі композиції, які відображають взаємозв'язок між різними видами мистецтв

Ціннісний компонент

- *висловлює* власні судження про нерозривну єдність різних видів мистецтв;
- *усвідомлює* те, що в поєднанні образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтв повною мірою відображається багатоплановість і складність навколишнього середовища;
- *виявляє* значення роботи художника в театральному, цирковому мистецтві та кіно

Взаємодія з іншими

- висловлювати власні судження щодо творів образотворчого мистецтва, виявляти естетичну участь у міжособистісному спілкуванні з приводу мистецтва, співпрацювати в групах;
- проявляти допитливість у процесі пізнання образотворчого мистецтва, використовувати пізнавально-практичній діяльності

6 клас. Жанри образотворчого мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *знає* особливості анімалістичного і пейзажного жанрів; види пейзажів; елементарну будову тварин;
- *розуміє* закони лінійної та повітряної перспективи; послідовність зображення тварин та пейзажу

Діяльнісний компонент

- *створює* художні образи тварин на площині та об'ємні, у статиці та динаміці;
- *передає* простір засобами лінійної та повітряної перспективи;
- *дотримується* законів композиції під час виконання творчих робіт

Ціннісний компонент

- *усвідомлює* відповідальність людини за збереження природного середовища свого краю, України й планети;
- *висловлює й аргументує* своє ставлення до творів анімалістичного та пейзажного

- *створює* образи людини на площині та в об'ємі;
- *зображує* фігуру людини у статиці та динаміці;
- *відтворює* міміку, емоційні стани людини;
- *застосовує* художні прийоми для створення шаржів, карикатур

Ціннісний компонент

- *висловлює* судження щодо творів портретного жанру різних видів, стилів, епох;
- *висловлює* ціннісні ставлення щодо ролі портретів як культурного надбання людства;
- *усвідомлює* цінність поваги, розуміння, шанобливого ставлення до людини

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *знає* закони зображення інтер'єру
- *розуміє* особливості побутового жанру й натюрморту;

Діяльнісний компонент

- *виконує* пошукові ескізи варіантів композиції натюрморту;
- *дотримується* послідовності зображення натюрморту;
- *зображує* натюрморти в різних видах образотворчого мистецтва;
- *відтворює* сцени з повсякденного життя людей у сюжетно-тематичних і декоративних композиціях;
- *застосовує* різні техніки та матеріали у процесі виконання творчих робіт

Ціннісний компонент

- *знає і розуміє* особливості історичного, міфологічного, релігійного, батального жанрів

Діяльнісний компонент

- *уміє* виділяти композиційний центр у сюжетно-тематичній композиції;
- *використовує* різні техніки для створення сюжетно-тематичні композиції в історичному, батальному, релігійному, міфологічному жанрах

Ціннісний компонент

- *усвідомлює* роль образотворчого мистецтва як засобу збереження історичної пам'яті людства;
- *висловлює* судження щодо творів мистецтва вітчизняного і світового значення

Наприкінці 6 класу учень / учениця виявляє здатність:

- інтерпретувати твори образотворчого мистецтва різних жанрів;
- виконувати творчі роботи в різних жанрах образотворчого мистецтва;
- розуміти зв'язок образотворчого мистецтва з предметами інших освітніх галузей компетентності в зображальній і виражальній діяльності;
- висловлювати оцінні судження щодо творів образотворчого мистецтва різного ставлення до художньої діяльності, брати участь у дискусіях з приводу мистецтва, поважати думки інших;
- проявляти активність у процесі пізнання образотворчого мистецтва, використовувати джерела інформації

- *знає* архітектурні пам'ятки свого регіону, України та світу;
- *розуміє* регіональні особливості й символіку різних видів декоративно-прикладного мистецтва (розпис, кераміка, вишивка, писанкарство, витинанка, народна іграшка тощо)

Діяльнісний компонент

- *зображує* архітектурні споруди за законами лінійної перспективи (екстер'єр, інтер'єр з пам'яті, за уявою);
- *створює* ескізи проектів, макети екстер'єру й інтер'єру;
- *використовує* в декоративно-прикладній діяльності символіку традиційної орнаментики й кольору;
- *виконує* творчі роботи в різних техніках декоративно-прикладного мистецтва

Ціннісний компонент

- *усвідомлює* фундаментальне значення народного мистецтва й цінність особистого внеску в розвиток української культури;
- *висловлює* власні судження про необхідність збереження пам'яток архітектури як художнього надбання людства;
- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення щодо творів архітектури

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *знає* види дизайнерської діяльності (графічний, промисловий, ландшафтний

продукції;

- *проектує, моделює* транспортні засоби, побутові предмети на основі природних форм;
- *використовує* медіа-технології у процесі створення дизайнерського продукту

Ціннісний компонент

- *висловлює* власні судження про роль сучасних тенденцій мистецтва у формуванні та розвитку культурного середовища України й світу;
- *усвідомлює* важливість творчої діяльності для самореалізації особистості

Наприкінці 7 класу учень / учениця виявляє здатність:

- самостійно інтерпретувати художні явища сучасності в єдності традицій і новативності в природним, соціальним і культурним середовищами;
- застосовувати набуті знання й уміння для творчої самореалізації в соціокультурній діяльності;
- розуміти зв'язок образотворчого мистецтва з предметами інших освітніх галузей і проявляти компетентності у процесі творчості;
- висловлювати критичні судження щодо художніх явищ сучасності, виявляти інтерес до мистецтва, аргументувати власну позицію під час дискусії, брати участь у культурному житті;
- проявляти активність у процесі пізнання художніх явищ сучасності, використовувати комп'ютерні технології у творчо-пошуковій діяльності

Тематична структура програми інтегрованого курсу «Мистецтво»
70 годин на рік (2 години на тиждень), з них 8 годин — резерв

Клас	Тема року	Теми
5	Види мистецтва	Народне і професійне мистецтво
		Взаємодія і синтез мистецтва
6	Жанри мистецтва	Образи природи в мистецьких жанрах
		Образ людини в мистецьких жанрах
7	Мистецтво: діалог традицій і новаторства	Мистецтво в нашому житті
		Новітні мистецькі явища

5 клас. Види мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

- *орієнтується* в особливостях народних пісень і танців, *розуміє* зв'язок народної професійної музики

Діяльнісний компонент

- *виконує* пісні, зокрема з елементами театралізації, ритмічним супроводом;
- *порівнює й інтерпретує* зміст прослуханих вокальних й інструментальних творів програмної і непрограмної музики;
- *розрізняє* тембри співацьких голосів, українських народних інструментів;
- *аналізує та порівнює* тембри інструментів симфонічного оркестру;
- *створює композиції* з графіки, живопису, скульптури, використовуючи різні техніки та матеріали;
- *застосовує* правила симетрії й ритму під час створення декоративних композицій;
- *відтворює* природну форму тварин у різних художніх техніках;
- *уміло добирає* формат і варіанти розташування елементів композиції, передбачає її плановість

Ціннісний компонент

- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до народного і професійного мистецтва;
- *висловлює* судження про загальнолюдські, естетичні й художні цінності, транслятор яких є мистецтво;
- *усвідомлює* українську культурну ідентичність, виявляє шану до мистецького надбання українського народу і гордість за нього;

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *знає і розуміє* особливості взаємодії різних видів мистецтва (музики, образотворчого мистецтва, архітектури, літератури тощо) та специфіку синтетичного мистецтва (хореографія, театр, цирк, кіно)

Діяльнісний компонент

- *добирає* тематичні мистецькі колекції, передає зміст музичних образів у малюнках;
- *уміє* відтворювати художні образи у різних видах мистецтва
- *інтерпретує* образний зміст творів різних видів мистецтва й порівнює засоби його втілення

Ціннісний компонент

- *виявляє* емоції, що викликають твори мистецтва, характеризує їх вплив;
- *висловлює* ціннісне ставлення до творів різних видів мистецтва;
- *висловлює* судження про загальнолюдські, естетичні й художні цінності, транслятор яких є твори різних видів мистецтва

Наприкінці 5 класу учень / учениця виявляє здатність:

- *інтерпретувати* зміст творів різних видів мистецтва, усвідомлюючи їх специфіку та
- *виконувати* пісні з елементами театралізації;
- *виконувати* творчі роботи в різних видах образотворчого мистецтва;
- *розуміти* зв'язок різних видів мистецтва та застосовувати міжпредметні компетентності

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *знає* особливості жанрів образотворчого мистецтва (портрет, побутовий, історичний, міфологічний, релігійний, батальний);
- *розуміє* характерні ознаки камерно-вокальних і хорових жанрів (пісня, гімн, романс, кантата, ораторія, літургія та ін.), типи розвитку музики

Діяльнісний компонент

- *виконує* пісні, імпровізує нескладний супровід до них;
- *застосовує* набуті знання про жанри вокальної музики у власній виконавській діяльності;
- *створює* образи людини (зокрема, з натури) (на площині та в об'ємі, у статиці та динаміці), дотримуючись пропорційних особливостей голови, фігури;
- *виконує* сюжетно-тематичні композиції у різних жанрах образотворчого мистецтва
- *інтерпретує* образний зміст і визначає форму творів камерно-вокальної і хорової музики різних жанрів

Ціннісний компонент

- *виявляє* емоційно-ціннісного ставлення до творів мистецтва;
- *відтворює* різними способами емоційні стани, що викликали твори мистецтва;

концерт, симфонія, симфонічна поема, симфонічна сюїта тощо), типи розвитку музичних творів

- *розуміє* особливості жанрів образотворчого мистецтва (пейзаж, натюрморт, анімалістичний жанр)

Діяльнісний компонент

- *уміє* виконувати народні та композиторські пісні;
- *уміє* створювати живописні й графічні пейзажі та натюрморти;
- *розпізнає* зміст і визначає форму творів камерно-інструментальної та симфонічної музики різних жанрів;
- *створює* образи тварин (на площині та в об'ємі, у статиці та динаміці);
- *використовує* закони кольорознавства, перспективи (лінійна, повітряна), прийоми композиції, техніки й матеріали в художньо-практичній діяльності відповідно до творчого задуму;
- *передає* уявний простір засобами лінійної та повітряної перспективи;
- *застосовує* набуті знання про жанри інструментальної музики й образотворчого мистецтва у процесі інтерпретації художніх творів і міжособистісного спілкування

Ціннісний компонент

- *оцінює й висловлює* судження щодо мистецьких витворів різних жанрів;
- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до творів мистецтва;
- *відтворює* різними способами емоційні стани, втілені в художніх образах;
- *усвідомлює* загальнолюдські цінності творів різних жанрів;
- *усвідомлює* необхідність бережливого ставлення до природних ресурсів свого краю

шкільних і позашкільних концертів;

- виконувати творчі роботи в різних жанрах образотворчого мистецтва, оформлювати
- розуміти зв'язок мистецтва з предметами інших освітніх галузей і застосовувати різноманітній творчій діяльності;
- висловлювати оцінні судження щодо творів мистецтва різних жанрів, виявляти естетичну діяльність, брати участь у дискусіях, порівнювати власну думку з думкам інших, виявляти ініціативу та взаємодопомогу у груповій роботі;
- проявляти активність у процесі пізнання мистецтва, використовувати у пошуковій діяльності

7 клас. Мистецтво: діалог традицій і новаторства

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* в особливостях музичної культури рідного краю;
- *орієнтується* в особливостях декоративно-прикладного мистецтва (розпис, писанкарство, вишивка, витинанка, народна іграшка тощо);
- *знає* про особливості аранжування народної та академічної музики;
- *наводить приклади* відображення етнічних мотивів у класичній і сучасній музиці;
- *розуміє* особливості архітектури як виду мистецтва;
- *називає* найвідоміші архітектурні пам'ятки рідного краю, України

Діяльнісний компонент

- *застосовує* знання особливостей архітектури й декоративно-прикладного мистецтва побуті;
- *інтерпретує* твори мистецтва

Ціннісний компонент

- *визначає* естетичну оцінку творам різних видів мистецтва;
- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до творів мистецтва;
- *усвідомлює* необхідність збереження художнього надбання українського народу різних народів світу;
- *усвідомлює* українську культурну ідентичність, виявляє шану до мистецького надбання українського народу і гордість за нього;
- *пропагує* національну культуру через власну художньо-творчу діяльність

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* в особливостях музичних явищ ХХ–ХХІ ст. (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня, мюзикл, електронна музика);
- *знає* сучасні медіатехнології для створення дизайнерського виробу;
- *наводить приклади* видів дизайну (графічний, промисловий, ландшафтний, арт-дизайн)

Діяльнісний компонент

- *виконує* вокальні твори сучасних напрямів (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня тощо);
- *створює* елементарні музичні композиції з використанням комп'ютерних технологій;

- *аналізує, інтерпретує, виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до творів мистецтва художніх явищ сучасності і довкілля (зокрема медіа й інтернет-простору);
- *усвідомлює* загальнолюдські, естетичні й художні цінності, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу; усвідомлює українську культурну ідентичність;
- *виявляє* повагу й толерантне ставлення до культурного розмаїття різних регіонів світу

Наприкінці 7 класу учень / учениця виявляє здатність:

- самостійно інтерпретувати мистецькі явища сучасності, розуміючи їх зв'язок із природними середовищами;
- виконувати сучасні вокальні твори, зокрема мовою оригіналу, створювати елементи музики, застосовувати набуті музичні знання і вміння для самореалізації;
- виконувати творчі роботи з використанням досягнень мистецтва сучасності; здійснювати участь у шкільних заходах, брати участь у соціокультурній діяльності;
- розуміти зв'язок мистецтва з предметами інших освітніх галузей і застосовувати набуті знання у соціокультурній діяльності;
- висловлювати критичні судження щодо мистецьких явищ сучасності, виявляти здатність аргументовано доводити власну позицію під час дискусії, брати участь у різних видах мистецької діяльності;
- проявляти самостійність у процесі пізнання явищ мистецтва сучасності, використовувати комп'ютерні програми в пошуково-дослідній діяльності

Тематична структура програми інтегрованого курсу «Мистецтво»

35 годин на рік (1 година на тиждень), з них 4 години — резерв

Клас	Тема року	Теми
8	Мистецтво в культурі минулого	Стилі та напрями мистецтва стародавніх візантійський, романський, готика, Ренесанс
		Стилі та напрями мистецтва: бароко, рококо,
9	Мистецтво в культурі сучасності	Стилі та напрями мистецтва: імпресіонізм і постімпресіонізм і постмодернізм
		Екранні мистецтва. Форми поширення мистецтва

8 клас

Мистецтво в культурі минулого

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* в особливостях стилів мистецтва (античний, візантійський, романський, готика, Ренесанс):

- *використовує* різні художні матеріали у зображенні архітектурних споруд і виконує живописні й графічні композиції у різних стилях;
- *використовує* спеціальну термінологію під час колективних обговорень явищ мистецтва
- *застосовує* набуті знання і вміння в художньо-творчій діяльності, під час виконання проектів

Ціннісний компонент

- *усвідомлює* необхідність збереження мистецької спадщини рідного краю й світу;
- *оцінює* і висловлює власне судження щодо творів мистецтва

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* в особливостях стилів мистецтва (бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм)

Діяльнісний компонент

- *розрізняє* стилі у різних видах мистецтва;
- *виконує* ескізи, композиції, театралізації;
- *застосовує* знання і вміння щодо стилів і напрямів мистецтва у художньо-творчій діяльності, при виконанні індивідуальних і групових проектів;
- *застосовує* спеціальну термінологію в процесі міжособистісного спілкування

Ціннісний компонент

- *усвідомлює* цінність історичної та мистецької спадщини України та світу;

- висловлювати особистісно-ціннісне ставлення щодо мистецтва різних стилів, в процесі обговорення різних явищ мистецтва в групах, виконувати проекти з мистецтва
- здійснювати самостійну пошукову діяльність щодо мистецтва різних стилів, використовувати мистецтво в житті
- мислити творчо, генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя для підвищення рівня розвитку суспільства та держави

9 клас. Мистецтво у культурі сучасності

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *розуміє* особливості стилів і напрямів мистецтва (імпресіонізм та постімпресіонізм, різновиди модернізму і постмодернізму);
- *знає* спадщину видатних діячів вітчизняного мистецтва

Діяльнісний компонент

- *створює* живописні, графічні та декоративні композиції у різних стилях і напрямках;
- *застосовує* знання про стилі та напрями мистецтва для самореалізації;
- *планує* виконання проектів у процесі художньо-творчої і соціокультурної діяльності

Ціннісний компонент

- *інтерпретує й порівнює* твори мистецтва різних стилів і напрямів;
- *оцінює* твори видатних діячів мистецтва України й світу;
- *усвідомлює і оцінює* роль людини у створенні історичної і культурної спадщини

Знаннєвий компонент

- *знає* види екранних мистецтв, жанри кіномистецтва;
- *називає* найвідоміші музеї й художні галереї рідного краю, України, світу;
- *розуміє* форми збереження культурної спадщини, роль музеїв та медіа у поширенні мистецтва;
- *розуміє* значущість мистецтва в діалозі культур

Діяльнісний компонент

- *класифікує* твори мистецтва різних видів, жанрів, стилів і напрямів;
- *аналізує* й критично *оцінює* сучасні явища культури, зокрема телебачення і рекламу;
- *уміє* створювати ескізи рекламної продукції вітчизняного виробництва;
- *використовує* комп'ютерні технології, зокрема ресурси Інтернету, для віртуальних екскурсій музеями України та світу, для виконання проектів;
- *застосовує* набуті художні знання і вміння для саморозвитку, естетизації середовища;

Ціннісний компонент

- *висловлює й обґрунтовує* судження щодо збереження мистецтва України та світу;
- *усвідомлює* значення загальнолюдських, естетичних та художніх цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу;
- *усвідомлює* необхідність збереження художнього надбання людства;
- *усвідомлює* українську культурну ідентичність, виявляє шану до мистецького надбання українського народу і гордість за нього

- виявляти особистіно-ціннісне ставлення до художніх явищ сучасності, висловлювати
- брати активну участь у дискусіях, шкільних культурно-мистецьких заходах;
- здійснювати самостійну пошуково-дослідну діяльність щодо мистецьких яв використовувати комп'ютерні технології для віртуальних екскурсій, презентації р створення і оформлення шкільних музейних колекцій, художніх галерей, мистецьки
- мислити творчо, генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя для підви розвитку суспільства та держави